

Büyük Beşli Modeli ve Psikolojik Danışman Adaylarının Mesleğe İlişkin Kişilik Eğilimleri

The Big Five Model and the Professional Dispositions of Prospective Psychological Counselors

Fidan Korkut-Owen^{1*}

* Sorumlu yazar

Corresponding author

¹Prof. Dr., Bahçeşehir Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Bahçeşehir University, Turkey

fidan.korkut@es.bau.edu.tr

ORCID ID 0000-0003-0144-1521

Makale geliş tarihi / First received : 17.11.2020

Makale kabul tarihi / Accepted : 24.12.2020

80

Bilgilendirme / Acknowledgement:

Yazar aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadır:

1- Bu çalışmaya verdikleri destek için Doç. Dr. Meliha Tuzgöl-Dost ile Prof. Dr. Serap Nazlı'ya teşekkür ederim

2- Makaledeki veriler 2018-2019 öğretim yılı güz ve bahar döneminde toplanmış ve yorumlanmıştır.

3- Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

This article was checked by *iThenticate*. Similarity Index 13%

Atıf bilgisi/Citation:

Korkut Owen, F. (2021). Büyük beşli modeli ve psikolojik danışman adaylarının mesleğe ilişkin kişisel eğilimleri. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (9), 80-99.

ÖZ

Bu çalışmada ayrırcı kişilik özelliklerinin mesleğe ilişkin kişisel eğilimleri yordama gücü araştırılmıştır. Kişilik bireydeki psikolojik sistemler, ayrırcı özellikler, mekanizmalar ve bu özelliklerin etkileşimleri olarak tanımlanabilmektedir. Bireylerin ayrırcı özelliklerinin beş faktörde gruplanabileceğini savunan Büyük Beşli Kişilik Modeli en bilinen kişilik modellerinden biridir. Mesleğe ilişkin kişisel eğilim kavramı ise, psikolojik danışman adaylarının akademik olmayan özellikleriyle ilgilidir. Katılımcılar iki devlet üniversitesinde psikolojik danışma alanında öğretim gören öğrencilerden (N= 431) oluşmaktadır. Veriler, farklılıklara saygı, kişilerarası ilişkilerde özen; insanlara ve yardım etmeye yönelik olma, yaşama karşı olumlu tavır, kendinin farkında olma ve kendini kontrol etme ve yeniliklere açık olma adlarında alt boyutları olan Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilimleri Değerlendirme Ölçeği (MİKEDÖ) ve dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, deneyimlere açıklık ve duygusal dengesizlik alt boyutları olan Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ) ile toplanmıştır. Veriler doğrusal çoklu regresyon analiz ve aşamalı regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları MİKEDÖ'nün alt boyutlarının BFKÖ'nün alt boyutları tarafından yordandığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

kişilik, Büyük Beşli Modeli, mesleğe ilişkin kişisel eğilim, psikolojik danışman eğitimi.

ABSTRACT

In this study, the personal disposition predictive power of distinctive personality traits towards profession was investigated. Personality can be defined as an individual's psychological systems, distinctive traits, mechanisms and interactions of these characteristics. The Big Five Personality Model, which argues that the distinctive characteristics of individuals can be grouped in five factors, is one of the most well-known personality models. The concept of personal tendency regarding the profession is related to the non-academic characteristics of prospective psychological counselors. Participants consist of the students (N=431) at the psychological counseling department of two state universities. Data was collected through the Professional Disposition Scale for Counselor Candidates (PDSCC), which has sub-dimensions of being respectful for diversity, caring in interpersonal relationships, being oriented towards people and help, positive attitude towards life, self-awareness and self-controlling, and being open to innovations; and through The Five Factor Personality Inventory (FFPI), which has sub-dimensions of being extraversion, adaptable, responsible, open to experiences, and emotionally unstable. Data were evaluated by linear multiple regression analysis and gradual regression analysis. Analysis results show that the sub-dimensions of PDSCC are predicted by the sub-dimensions of FFPI.

Keywords

personality, Big Five Model, professional disposition, counselor education

GİRİŞ

Bireylerle yakından ilişki içinde olmayı gerektiren hizmet alanlarından birisi psikolojik danışmadır. Psikolojik danışma alanı, farklı bireylerin, ailelerin ve grupların ruh sağlığı, iyilik hali, eğitim ve kariyerle ilgili amaçlarına ulaşabilmeleri için güçlendirilmelerine dayalı olan profesyonel bir ilişki biçiminde tanımlanmaktadır (Kaplan Tarvydas ve Gladding, 2013). Bu hizmeti verecek olanlar, psikolojik danışma eğitimleri boyunca bir dizi kuramsal bilgi ve becerileri öğrenmektedirler. Ancak etkili psikolojik danışman olmak için ayrıca bazı akademik olmayan özelliklere de sahip olmaları gerekmektedir. O nedenle psikolojik danışman adaylarının eğitimleri sırasında sadece alan bilgilerinin ve becerilerinin değil akademik olmayan özelliklerinin de değerlendirilmesinin gerekliliği alanyazında uzun zamandır vurgulanmaktadır. İlk olarak Johnson, Shertzer, Linden ve Stone (1967) tarafından önerilen bu fikir daha sonra başkalarının da vurgulanmaya başlanmıştır (Örn., Duba, Paez ve Kindsvatter, 2010; Kelly, 2011; McCaughan ve Hill, 2015). Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) psikolojik danışman eğitiminin nasıl verilmesi gerektiğine ilişkin standartları belirleyen Psikolojik Danışma ve İlgili Eğitim Kurumlarının Akreditasyonu Kurulu (Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs - CACREP) psikolojik danışman eğitiminde akademik olmayan bu özellikleri, mesleğe ilişkin kişilik eğilimler (dispositions) olarak ele almaktadır. Kurul, mesleğe ilişkin kişilik eğilimleri (MIKE) psikolojik danışmanın profesyonel gelişimini, danışanları ve meslektaşları ile etkileşimini etkileyen özellikleri, adanmışlıkları, değerleri, kişilerarası işlevleri ve davranışları olarak tanımlamaktadır (CACREP, 2015). Öte yandan psikolojik danışman adaylarında olması beklenen MIKE'nin hangi özelliklerden oluştuğuna ilişkin fikir birliği bulunmamaktadır. Spurgeon, Gibbons ve Cochran (2012) bu özelliklerin bağlılık / sorumluluk, açıklık, saygı, dürüstlük ve öz farkındalık olduğunu belirtmektedirler.

Christensen, Dickerman ve Dorn-Medeiros, (2018) CACREP tarafından onaylı 224 psikolojik danışmanlıkla ilgili yüksek lisans programlarını incelediklerinde en fazla gelişmeye açıklık, öz farkındalık ve diğerlerinin de farkında olma, duygusal olarak dengeli olma, dürüstlük, esneklik, şefkat ve kişisel stil özelliklerinin vurgulandığını saptamışlardır. Öğrenmeye istekli olma, bilişsel zorlukları değerli bulma, kendi iyi oluşuna dikkat etme, duygusal sağlıklarının yaptıkları işe etkisinin farkında olma, güçlü kişilerarası ilişki becerilerine sahip olma olarak özetlenebilecek etkili terapistlerin özellikleriyle (Jenning ve Skovholt, 1999), mesleğe ilişkin kişisel eğilimler (Christensen ve ark., 2018; Spurgeon ve ark., 2012) karşılaştırıldıklarında aralarında benzerlikler olduğu görülmektedir. Chapman, Talbot, Tatman ve Britton (2009) iyi bir psikoterapistin özellikleri ile ilgili çalışmaları, Büyük Beşli Modeli'nin (BBM) iyi organize edebileceğini düşünmektedirler. Bireyin sahip olduğu kişisel eğilimler arasındaki ilişkileri araştırmak için de bu model kullanışlı bir kuramsal çerçeve sunmaktadır (Örn., Bartley ve Roesch, 2011; Garner, Freeman ve Lee, 2016; Lamers, Westerhof, Kovács ve Bohlmeijer, 2012). Buradan yola çıkarak MIKE'lerin, BBM ile açıklanan bireyin ayırıcı kişilik özellikleriyle yakından ilişki olabileceği düşünülmektedir.

İçinde çok sayıda özelliği barındıran, çok geniş ve karmaşık bir kavram olan kişiliği (Caprara ve Cervone, 2000; Henriques, 2017) pek çok kuramcı tanımlamaya çalışmıştır. Alanyazında yer alan bir çok kişilik tanımları arasında ortaklıkların yanı sıra bazı çatışmalar da bulunmakta, dolayısıyla kişiliğin tanımında fikir birliği bulunmamaktadır (Kandler, Zimmermann ve McAdams, 2014). Kişilik bireylerin düşünme, hissetme ve davranma örüntüleri ve bu

örüntülerin ardındaki gizli ya da açık psikolojik sistemler ve mekanizmalar (Henriques, 2017) ya da bireylerin kendileriyle, fiziksel ve sosyal çevreleriyle etkileşimde olmalarını ve uyumlarını etkileyen, örgütlü, görece kalıcılığı olan ayırıcı özellikler (traits) ve mekanizmalar seti (Larsen ve Buss, 2005) olarak tanımlanabilmektedir. Son zamanlarda kişiliğin ayırıcı özelliklerden oluşan faktörler/boyutlar olarak açıklanması büyük kabul görmektedir. Bu konuda John ve Srivastava (1999) tarafından geliştirilen BBM'in sıkça kullanıldığı görülmektedir. BBM kapsamlı bir kişilik kuramı olmaktan çok kişiliğin ayırıcı özelliklerini organize etmek amacıyla geliştirildiği için (John ve Srivastava, 1999) bu çalışmada kuram yerine model kavramı kullanılmıştır. Bu model, bireyin neden belli biçimde davrandığını anlamaya çalışmaktan çok, bireyin kişiliğini tanımlamaya ve gelecekteki davranışını kestirmeye odaklanmaktadır. BBM'na göre, tüm bireyler beş temel boyutta sınıflanabilen, duygu, düşünce ve davranış örüntülerini etkileyen bazı ayırdedici özellikler taşımaktadırlar (McCrae ve Costa, 2006). Deneyimlere açıklık, sorumluluk, dışadönüklük, uyumluluk ve duygusal dengesizlik olarak adlandırılan bu beş boyut içlerinde iki ucu da barındırmaktadır. Örneğin; dışadönüklük boyutunun bir ucu dışadönüklük iken diğer ucu içedönüklüktür. Dolayısıyla bir birey içe ve dışadönüklük çizgisi üzerindeki herhangi bir noktada olabilmektedir. Aşağıda bu boyutlar kısaca tanıtılmıştır.

Deneyimlere açıklık boyutunun yüksek olan ucundaki bireylerin özellikleri arasında hoşgörülü olma, analitik düşünme, entelektüel meraka sahip olma, yaratıcılık, hayallerinin peşinden gitmeyi sevme, yenilik ve farklılık arayışı içinde olma yer almaktadır. Bu boyutun diğer ucundaki bireylerin geleneksel olma, rutinleri yeğleme, tutucu olma ve hayal kurmama gibi özellikler gösterdikleri belirtilmektedir (John ve Srivastava, 1999; McCrae ve Costa, 2003; McCrae ve Costa, 2006). Bu boyut ayrıca, bireylerin entellektüel etkinliklere katılmayı sevmelerini, yeni duygu ve düşüncelere açık olmalarını da içermektedir (Chamorro-Premuzic, 2007). **Sorumluluk** özelliği yüksek olan bireyler sorumluluk sahibi, çalışkan, sebatkar, dakik ve hevesli olma özellikleri gösterirken bu özelliği düşük olanlar özensiz, çabuk vazgeçen, tembel, amaçsız, dakik olmama ve ihmalkar olma eğilimi göstermektedirler (McCrae ve Costa, 2006). Bazı çalışmalar bu özelliği yüksek olanların planlı, görev ve amaç odaklı, norm ve kurallara uyan, hazlarını erteleyebilen (Dale ve Harrison, 2017; Roberts, Jackson, Fayarad, Edmonds ve Meints, 2009) özelliklere de sahip olduklarını göstermektedir. **Dışadönüklük** faktörünün bir ucunda konuşkan, hırslı, neşeli, katılımcı, insanlarla iletişim arayışı içinde olan, fiziksel olarak aktif olan bireyler yer alırken diğer ucunda mesafeli davranan, yalnız kalmayı tercih eden, ağırbaşlı, mütevazî, içedönük özellikler gösteren bireyler yer almaktadır (McCrae ve Costa, 2006). Dışadönüklüğün sıcaklık, açık sözlü olma, sosyallik, girişkenlik, enerjik olma, heyecan arama ve olumlu duygular yaşama eğilimiyle ilgili olduğu belirtilmektedir (John ve Srivastava, 1999; Watson, Clark ve Harkness, 1994). **Uyumluluk** faktörünün bir ucunda yer alan bireylerin genel olarak, yardımsever, çıkarıcı olmayan, insanlara güvenebilen, başkalarına karşı saygılı, nazik ve işbirliği yapabilen gibi özellikler taşıdıkları, diğer ucundaki bireylerin ise, ben merkezci, şüpheli, eleştirel, sinirli ve muhalif özellikleri gösterme eğiliminde oldukları belirtilmektedir (McCrae ve Costa, 2006). Uyumluluğu yüksek olan bireyler, insanlara ve etkileşim içinde olmaya yönelik (Ackerman, 2017; Graziani, Bruce, Sheese ve Tobin, 2007) affedici (Steiner, Allemand ve McCullough, 2011), alçakgönüllü, şefkatli ve arkadaşıl (Crowe, Lynam ve Miller, 2018) olma özellikleri de göstermektedirler. **Duygusal dengesizlik** boyutunun bir ucundaki bireylerin özellikleri, duygusal olarak dengesiz, gergin, umutsuz, gergin, kaygılı, kendine acıyan, değişkenlik gösteren ve kırılabilir gibi sıfatlarla ifade edilmektedir. Diğer uçtaki

bireylerin özellikleri için ise duygusal olarak dengeli, tutarlı, sakin, rahat, kendinden memnun, psikolojik olarak güçlü ve duygularına yenilmeyen gibi sıfatlar kullanılmaktadır (McCrae ve Costa, 2006). Duygusal olarak dengesiz olanlar kaygı, depresyon, güvensizlik, kendini kontrolde zorlanma, kendini suçlama, stres ve öfke gibi olumsuz duyguları daha fazla yaşama eğilimindedirler (Chamorro-Premuzic, 2007; Goldberg, 1990; Gunthrt, Cohen ve Armelli, 1999).

McCrae ve Costa (1995) davranışların sadece ayırıcı özelliklerle açıklanmadığını, bunun için çevresel etmenler gibi diğer etmenlerin de dikkate alınması gerektiğini ifade etmektedirler. Alanyazında ayırıcı özellikler ve kişisel eğilimleri kavramları farklı biçimlerde ele alınmaktadır. Örneğin McCrae ve Costa (1995) ayırıcı özellikleri mizaca benzer değişkenler olarak ele almakta ve her ayırıcı özelliğin bir dizi kişisel eğilimden oluştuğunu belirtmektedirler. Öte yandan modeldeki faktörlerde yer alan ayırıcı özellikler, bir kişilikteki tüm kişisel eğilimleri barındırmamaktadır. Alanyazında bu iki kavramın ilişkili ancak farklı olduğunu savunulmaktadır (Howell, Dopko, Turowski ve Buro, 2011; Sockett, 2009). Kişiliğin onu oluşturan yapılardan sadece genel ayırıcı özellikler dikkate alınarak tanımlanmasını tartışmalı bulunmaktadır (Kandler, Zimmermann ve McAdams, 2014). Kandler ve arkadaşlarına (2014) göre kişilik çok daha karmaşık ve daha büyük bir yapı gösterdiği için kişiliğin tanımının yapılmasında sadece zaman ve duruma göre büyük oranda tutarlı olan düşünme, hissetme ve davranma örüntüleri olarak tanımlanan küçük bir grup temel özelliklerin dikkate alınması bir eksikliklerdir. BBM'ndeki kişiliği açıklayan, ayırıcı özellikler, aslında bu temel özellikler setinden oluşmaktadır (McAdams ve Pals, 2006; McCrae ve Costa, 2008). Bu temel özelliklerin kalıtsal yanının olduğu (Jang, McCrae, Angleitner, Riemann ve Livesley, 1998; Yamagata ve ark., 2006) ve çoğu kişinin yaşamı boyunca görece kalıcı oldukları farklı kuramcılar tarafından ifade edilmektedir (Soto ve John, 2012).

Kişilik, sadece ayırıcı özellikleri değil değerler, amaçlar, ilgiler, sosyal tutumlar ve kendini değerlendirmeler olarak özetlenen görünen (surface) özellikleri de barındırmaktadır (McCrae ve Costa, 2008). Kandler ve arkadaşları (2014) bu görünen özelliklerin çevre tarafından daha kolay değiştirilebilen, öznel, görece daha az durağan yapıları nedeniyle ayırıcı özellik olarak ele alınmadıklarını savunmaktadır. Bazı kuramcılar görünen özelliklerin ayırıcı özelliklerinden sonra geliştiğini ya da temel özelliklerin çevresel deneyimlerle etkileşimlerinin ürünü olarak ele alınabileceğini (McCrae, 2009) belirtmektedirler. Görünen özellikler BBM'nin ayırıcı özelliklerinden daha öteye geçip bireyin tutumları, değerleri, güdülenmeleri, hedefleri, olumlu ya da olumsuz gibi belli bilişsel, güdüsel ve duyuşsal özelliklerine odaklanmaktadır (Mischel ve Shoda, 1995). Bu açıklamalar, görünen özelliklerle kişisel eğilimler kavramlarının benzerlik gösterdiklerine işaret etmektedir. Buss ve Craik (1989) kişisel eğilimlerin, davranışa geçmekte önemli olduğunu belirtirken Tellegen ise (1991) kişisel eğilimleri, ayırıcı özelliklerin davranışa dönüşmesi eğilimleri olarak ele almaktadır. Sockett (2009) kişilikle kişisel eğilimlerin farklı olduklarına değinerek kişisel eğilimlerin, bireylerin engellerle karşılaştığında ortaya çıktıklarını, sadece niyetlenilmiş eylemleri gösterdiklerini bireylerin eylemlerinin yordayıcısı olarak işlev görseler de eylemlerin nedeni olmadıklarını savunmaktadır. Kişisel eğilimler, umut, hedef oluşturma (Klockner ve Hicks, 2008), iyi oluş, affetme, benlik saygısı (Howell ve ark., 2011) gibi pek çok konuda olabildiği gibi mesleğe ilişkin de olmaktadır. Psikolojik danışmanlığa ilişkin MİKEler, gelişmeye açıklık, öz farkındalık ve diğerlerinin de farkında olma, duygusal olarak dengeli olma, dürüstlük, esneklik, şefkat ve kişisel stil olarak

özetlenebilmektedir (Christensen ve ark., 2018). MİKE'ler öğretilbilir ve değiştirilebilir oldukları için (Bulger, Jones, Taliaferro ve Wayda, 2015; Knopp ve Smith, 2005), bireylerin görece kalıcı olan ayırıcı kişilik yapılarından farklı özellikler göstermektedir.

Sonuç olarak kişilik, içinde ayırıcı kişilik özelliklerini, kişisel eğilimleri ve diğer psikolojik yapıları içermektedir. Bu durumda kişiliği ayırıcı özellikler olarak ele alan BBM'nin boyutlarıyla, psikolojik danışmanların MİKE'leri arasında ilişkinin olması beklenebilir. Öte yandan bu ilişkinin hangi yönde olduğunun araştırılması gerekmektedir. Bu çalışmada BBM'a göre kişiliği oluşturan ana ayırıcı özelliklerin, MİKE'leri ne kadar yordayabilecekleri sorusuna yanıt aranmıştır. Böylece bu çalışmanın sonuçlarının ana ayırıcı özelliklerle mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerin bağlantılarını ortaya koyma anlamında kavramsal olarak alanyazına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Psikolojik danışma adaylarının MİKE'leri ile kişilikleri arasındaki ilişkilerle ilgili olan bu araştırma betimsel tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenleri Beş Faktör Kişilik Ölçeği 'nin alt boyutları, bağımlı değişkenleri ise Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilimi Değerlendirme Ölçeği'nin alt boyutlarıdır.

Katılımcılar: Katılımcıları, İç Anadolu Bölgesi'ndeki iki devlet üniversitesi'ndeki 364 kadın (%84,45) ve 67 erkek (%15,55) olmak üzere toplam 431 psikolojik danışma ve rehberlik programı öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilere uygun örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Sınıflara göre dağılımlarına bakıldığında 142 katılımcının birinci sınıf (%33), 94 katılımcının ikinci sınıf (%22), 99 katılımcının üçüncü (%23) ve 96 katılımcının ise son sınıf (%22) öğrencisi olduğu görülmektedir.

Ölçme araçları: Bu çalışmada veri toplamak amacıyla Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilimi Değerlendirme Ölçeği ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği kullanılmıştır. Ölçme araçları için geliştirenlerden izin alınmıştır.

Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilimi Değerlendirme Ölçeği (MİKEDÖ): Korkut-Owen, Tuzgöl-Dost ve Bugay-Sökmez (2018) tarafından geliştirilen ölçek için verilere açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizine göre ölçeğin 40 maddelik altı faktörlü bir yapı gösterdiği ve bu yapının varyansın %45,46'sını açıkladığı görülmüştür. Yapılan doğrulayıcı faktör analizinin sonuçlarına göre de ölçeğin tanımlanan modele ait uyum indekslerinin kabul edilebilir aralıkta olduğunu göstermektedir [$\chi^2(725) = 1447,76; p < ,0001; \chi^2/\text{serbestlik derece-oran} = 1,99; CFI = ,91, IFI = 0,92, TLI = ,90, RMSEA = ,065, SRMR = ,077$]. Ölçeğin altı alt boyutuna farklılıklara saygı (FS); kişilerarası ilişkilerde özen (KİÖ); insanlara ve yardım etmeye yönelik olma (İYEYO); yaşama karşı olumlu tavır (YKOT), kendinin farkında olma/kendini kontrol etme (KFO/KKE) ve yeniliklere açık olma (YA) adları verilmiştir. MİKEDÖ'nün güvenilirliği için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı toplam puan için ,89; alt boyutlar için ,64 ile ,82 arasında elde edilmiştir. Bu çalışma için yeniden hesaplanan MİKEDÖ'nün iç tutarlılık katsayıları toplam puan için ,90; FS için ,83; KİÖ için ,67; İYEYO için ,74; YOT için ,67, KFO/KKE ,69 ve YA için ,56 biçimindedir. Ölçek, beşli yanıtlama sistemine sahip olduğu için ölçeğin alt boyutlardan alınabilecek puan aralıkları FS için (8-40); KİÖ için (7-35); İYEYO için (8-40); YOT için (7-35); KFO/KKE (7-35) ve YA için (3-15) biçimindedir. Alt boyutlardan alınan puanların yüksekliği bireyin o boyuttan beklenen özelliklere daha fazla sahip olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ): John ve Srivastava (1999) tarafından geliştirilen BFKÖ'nün Türk kültürüne uyarlama çalışması Sümer ve Sümer (2005) tarafından yapılmıştır. Türkçeye uyarlanan ölçeğin geçerlik çalışmalarına göre ölçek orijinal çalışmadaki yapıyı göstermektedir. Ölçeğin alt boyutları; dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve deneyimlere açıklık olarak belirlenmiştir. BFKÖ'nün yapı geçerliğini ortaya koymak üzere Basım, Çetin ve Tabak (2009) tarafından yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları ölçeğin beş faktörlü yapıya ilişkin uyum iyiliği indekslerinin [χ^2/sd (1397/584)=2,39, RMSEA= 0,059, CFI= 0,82, TLI= 0,79] kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. Ayrıca oluşturulan modelin toplam varyansın %48,46'lık kısmını açıkladığı rapor edilmiştir. Sümer ve Sümer'in (2005) yaptıkları güvenilirlik çalışması sonucuna göre alt boyutların güvenilirliği, 0,64 ve 0,77 arasında bulunmuştur. Bu araştırma için hesaplanan iç tutarlılık katsayıları deneyimlere açıklık için ,81, sorumluluk için ,71, dışadönüklük için ,85, uyumluluk için ,67 ve duygusal dengesizlik için ,80 olarak bulunmuştur. BFKÖ, beşli yanıtlama sistemine sahiptir. Alt ölçeklerden alınan yüksek puanlar bireyin o kişilik özelliğine yüksek derecede sahip olduğunu göstergesi olarak ele alınmaktadır.

Verilerin toplanması: Veriler 2018-2019 öğretim yılı güz ve bahar döneminde iki devlet üniversitesindeki PDR bölümü öğrencilerinden toplanmıştır. Öncelikli olarak ders hocalarında izin alınmış, araştırma tanıtılmış ve sadece gönüllü öğrencilerin ölçekleri doldurabilecekleri ve onların da istedikleri zaman ölçekleri doldurmaktan vazgeçebilecekleri bilgisi verilmiştir.

Verilerin analizi: Araştırmanın verilerinin normal dağılıp dağılmadığını anlamak için basıklık ve çarpıklık testleri ve homojen dağılıp dağılmadığını anlamak için Levene testi yapılmıştır. Normallik testlerinde çarpıklık ve basıklık değerlerinin Tabachnick ve Fidell (2013) tarafından önerildiği gibi -1,5 ile +1,5 arasında olması gerekliliği göz önünde bulundurulmuş ve verilerin normal dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Homojenlik testi sonucunda verilerin homojen dağıldığı saptanmıştır. Analizlere başlamadan regresyon analizi yapabilmek için verilerin, normal dağılım göstermesi, bağımsız değişkenlerin kendi aralarında yüksek derece ilişkinin bulunmaması, değişkenler arasındaki ilişkinin doğrusal olması gibi temel varsayımları yerine getirip getirmediğine bakılmıştır. Değişkenler arasında yüksek düzeyde ilişkinin olduğu saptandığında regresyon tolerans değeri (VIF) ve durum indeksi (CI) değerleri incelenmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Bağımsız değişken olarak ele alınan BBF beş alt boyutunun MİKEDÖ'nün altı alt boyutlarını yordayıcılığını belirlemek için çoklu regresyon analizi (ÇRA) yapılmıştır. Çoklu regresyon sonuçlarına bakılmış ve eğer birden fazla bağımsız değişkenin yordayıcı olduğu anlaşılmış ise o durumlarda her bir bağımsız değişkenin modeli açıklama düzeyini belirlemek için aşamalı (stepwise) regresyon analizi (ARA) yönteminden yararlanılmıştır. Analizler, SPSS 13 programı kullanılarak yapılmıştır.

BULGULAR

Bu kısımda önce, değişkenler arasındaki ilişkileri gösteren bulgular sunulmuştur. Ardından BFKÖ'nün beş alt boyutunun, MİKEDÖ'nün altı alt boyutunu yordama gücüne ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Regresyon analizi yapılabilmek için değişkenler arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olması gerektiği için MİKEDÖ'nün boyutları ile BFKÖ'nün alt boyutları arasındaki korelasyon katsayıları Pearson korelasyon katsayı ile hesaplanmış ve Tablo 1'de verilmiştir. Tabloda da görüleceği gibi yeniliklere açıklık alt boyutu puanı ile duygusal

dengezsizlik alt boyutu puanları arasındaki korelasyon hariç diğer 29 korelasyonun anlamlı olduğu bulunmuştur.

Tablo 1. MİKEDÖ ile BFKÖ'nün Alt Boyutları Arasındaki Korelasyonlar

	FS	KİÖ	IYOYE	YKOT	KFO	YA
Dışadönük	,27(**)	,29(**)	,36(**)	,67(**)	,16(**)	,40(**)
Uyumluluk	,35(**)	,38(**)	,53(**)	,45(**)	,56(**)	,23(**)
Sorumluluk	,29(**)	,46(**)	,47(**)	,50(**)	,39(**)	,11(*)
Duygusal dengesizlik	-,25(**)	-,41(**)	-,26(**)	-,39(**)	-,48(**)	-,05
Deneyimlere açıklık	,35(**)	,28(**)	,23(**)	,39 (**)	,17(**)	,41(**)

*,01; **,000

MİKEDÖ'nün alt boyut puanları ile BFKÖ'nün alt boyutları arasında elde edilen korelasyonlar duygusal dengesizlik alt boyutuyla olumsuz yönde iken diğer dört alt boyut ile olumlu yöndedir. Duygusal dengesizlik MİKEDÖ'nün alt boyutlarıyla olumsuz yönde ilişkide olması beklenen bir durumdur. Korelasyonlar ,11 ile ,67 arasında yayılsa da çoğunun ,40 altında olduğu görülmektedir. Aşağıda BFKÖ'nün alt boyutlarının MİKEDÖ'nün alt boyutlarını yordama gücüne ilişkin bulgular verilmiştir.

Farklılıklara saygı: Yapılan ÇRA sonuçlarına göre standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) incelendiğinde deneyimlere açıklık ($\beta = 0,27$; $p < ,001$) uyumluluk ($\beta = 0,22$; $p < 0,001$) ve sorumluluk ($\beta = 0,11$; $p < 0,02$) boyutlarının FS alt boyutunu anlamlı ölçüde yordadıkları belirlenmiştir ($F_{(5, 425)} = 27,13$; $p < 0,0001$). Bu kişilik boyutlarının FS alt boyutunu yordayıcılıklarını belirleyebilmek amacıyla ARA gerçekleştirilmiş ve sonuçları Tablo 2'de verilmiştir. Sonuçlara göre FS boyutunun %12'si uyumluluk, %9'u deneyimlere açıklık ve %2'si sorumluluk boyutları tarafından (toplam %23,3) açıklanmaktadır ($F_{(3,427)} = 43,25$; $p < 0,0001$)

Tablo 2. FS'nin Yordanmasına İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH	β	t	p	R	R2	F
Sabit	23,86	1,38		17,52	0,000			
Uyumluluk	,29	,04	,35	7,76	0,000	,35	,123	60,36
Sabit	17,74	1,55		11,44	0,000			
Uyumluluk	,26	,04	,31	7,19	0,000	,46	,216	59,03
Den. Açık.	,19	,03	,30	7,12	0,000			
Sabit	16,33	1,60		10,19	0,000			

Uyumluluk	,21	,04	,25	5,37	0,000	,48	,233	43,25
Den. Açık.	,19	,01	,29	6,91	0,000			
Sorumluluk	,10	,03	,14	3,06	0,002			

Kişilerarası ilişkilere özen: BFKÖ'nün beş alt boyutunun MİKEDÖ'nün KİÖ alt boyutunu yordayıcılığını belirlemek amacıyla yapılan ÇRA yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) incelendiğinde sorumluluk ($\beta = 0,28$; $p < ,001$), duygusal dengesizlik ($\beta = -0,21$; $p < 0,001$) deneyimlere açıklık ($\beta = 0,17$; $p < 0,001$) ve uyumluluk boyutlarının ($\beta = -0,15$; $p < 0,001$) KİÖ alt boyutunu anlamlı ölçüde yordadıkları belirlenmiştir ($F_{(5, 425)} = 43,88$; $p < 0,0001$). Bu kişilik boyutlarının KİÖ alt boyutunu yordayıcılıklarını belirleyebilmek amacıyla yapılan ARA sonuçları, Tablo 3'de verilmiştir. Buna göre KİÖ alt boyutunun %21'i sorumluluk %6'sı duygusal dengesizlik, %5'i deneyimlere açıklık ve %2'si uyumluluk boyutları (toplam %34) tarafından açıklanmaktadır ($F_{(4,426)} = 53,95$; $p < 0,000$).

Tablo 3. KİÖ'nün Yordanmasına İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH	β	t	p	R	R2	F
Sabit	19,25	,83		23,08	0,000			
Sorumluluk	,27	,02	,46	10,78	0,000	,46	,21	116,20
Sabit	24,23	1,13		21,30	0,000			
Sorumluluk	,21	,02	,35	8,07	0,000	,53	,27	82,08
Duygu. Den .	-,12	,02	-,27	-6,16	0,000			
Sabit	20,55	1,33		15,41	0,000			
Sorumluluk	,19	,02	,34	7,81	0,000	56	,32	65,96
Duygu. Den.	-,12	,02	-,25	-5,88	0,000			
Den. Açık	,10	,02	,20	4,97	0,000			
Sabit	17,50	1,57		11,14	0,000			
Sorumluluk	,17	,03	,29	6,34	0,000			
Duygusal D.	-,11	,02	-,22	-4,97	0,000	58	,34	53,95
Den. Açık.	,10	,02	,19	4,78	0,000			
Uyumluluk	,11	,03	,16	3,54	0,000			

İnsanlara ve yardım etmeye yönelik olma: Yapılan ÇRA sonuçlarına göre standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) incelendiğinde uyumluluk ($\beta = 0,36$; $p < ,001$), sorumluluk ($\beta = 0,27$; p

< 0,001) dışadönüklük ($\beta = 0,17$; $p < 0,001$) ve deneyimlere açıklık ($\beta = 0,10$; $p < 0,02$) İYEYO alt boyutunu anlamlı ölçüde yordadıkları belirlenmiştir ($F_{(5, 425)} = 55,61$; $p < 0,0001$). Bu kişilik boyutlarının İYEYO alt boyutunu yordayıcılıklarını belirleyebilmek amacıyla ARA gerçekleştirilmiş ve sonuçları Tablo 4'te verilmiştir. Buna göre İYEYO alt boyutunun %27'si uyumluluk; %8'si sorumluluk %3'ü dışadönüklük ve %1'i deneyimlere açıklık boyutları (toplam %39) tarafından açıklanmaktadır ($F_{(4,426)} = 69,55$; $p < 0,000$).

Tablo 4. İYEYO'nun Yordanmasına İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH	β	t	p	R	R2	F
Sabit	20,05	1,13		17,82	0,000			
Uyumluluk	,40	,03	,53	12,83	0,000	,53	,27	164,35
Sabit	16,95	1,15		14,68	0,000			
Uyumluluk	,31	,03	,40	9,34	0,000	,59	,35	116,04
Sorumluluk	,20	,03	,30	6,99	0,000			.
Sabit	15,85	1,15		13,83	0,000			
Uyumluluk	,27	,03	,36	8,37	0,000			
Sorumluluk	,18	,03	,27	6,41	0,000	,62	,38	89,90
Dışadön.	,11	,02	,19	4,97	0,000			
Sabit	14,38	1,29		11,10	0,000			
Uyumluluk	,27	,03	,35	8,36	0,000			
Sorumluluk	,17	,03	,26	6,34	0,000	,62	,39	69,55
Dışadön.	,09	,02	,17	4,02	0,000			
Den. Açık.	,05	,02	,09	2,38	0,02			

Yaşama karşı olumlu tavır: Yapılan ÇRA sonuçlarına göre standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) incelendiğinde dışadönüklük ($\beta = 0,49$; $p < 0,001$), sorumluluk ($\beta = 0,25$; $p < 0,001$), deneyimlere açıklık ($\beta = 0,16$; $p < 0,001$) uyumluluk ($\beta = 0,15$; $p < ,001$) ve duygusal dengesizlik ($\beta = 0,10$; $p < ,002$) boyutlarının YKOT alt boyutunu anlamlı ölçüde yordadıkları belirlenmiştir ($F_{(5, 425)} = 144,03$ $p < 0,0001$). Bu kişilik boyutlarının YKOT'u yordayıcılıklarını belirleyebilmek amacıyla ARA gerçekleştirilmiş ve sonuçları Tablo 5'te verilmiştir. Buna göre YKOT'un %45,6'sı dışadönüklük, %12'si sorumluluk, %2'si deneyimlere açıklık, %2'si uyumluluk ve %1'i duygusal dengesizlik boyutları (Toplam %62,9) tarafından açıklanmaktadır ($F_{(5,425)}= 144,03$; $p < 0,000$).

Tablo 5. YKOT'ın Yordanmasına İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH	β	t	p	R	R2	F
Sabit	15,72	,59		26,51	0,000			
Dışadönük	,40	,02	,67	18,95	0,000	,67	,45	359,05
Sabit	8,71	,83		10,47	0,000			
Dışadönük	,35	,02	,59	18,11	0,000	,76	,57	287,30
Sorumluluk	,25	,02	,35	10,85	0,000			
Sabit	5,84	,98		5,93	0,000			
Dışadönük	,32	,02	,53	16,02	0,000			
Sorumluluk	,25	,02	,34	10,88	0,000	,77	,60	211,37
Den.Açık.	,10	,02	,17	5,10	0,000			
Sabit	2,90	1,12		2,58	0,01			
Dışadönük	,30	,02	,50	15,23	0,000			
Sorumluluk	,20	,02	,26	8,46	0,000	,79	,62	173,90
Den. Açık.	,10	,02	,16	5,13	0,000			
Uyumluluk	,14	,03	,17	5,03	0,000			
Sabit	5,98	1,46		4,03	0,000			
Dışadönük	,29	,02	,49	14,93	0,000			
Sorumluluk	,18	,02	,25	7,49	0,000	,79	,63	144,03
Den. Açık.	,10	,02	,16	5,09	0,000			
Uyumluluk	,12	,03	,15	4,31	0,000			
Duy. Den	-,06	,02	-,10	-3,15	0,002			

Kendinin farkında olma/kendini kontrol etme: Yapılan ÇRA sonuçlarına göre standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) incelendiğinde uyumluluk ($\beta = 0,42$; $p < ,0001$), duygusal dengesizlik ($\beta = -0,29$ $p < ,0001$), sorumluluk ($\beta = 0,12$; $p < 0,005$), dışa dönüklük ($\beta = 0,10$; $p < 0,03$) ve deneyimlere açıklık ($\beta = 0,09$; $p < 0,02$) KFO alt boyutunu anlamlı ölçüde yordadıkları belirlenmiştir ($F_{(5,425)} = 62,54$, $p < 0,0001$). Bu kişilik boyutlarının KFO alt boyutunu yordayıcılıklarını belirleyebilmek amacıyla ARA gerçekleştirilmiş ve sonuçları Tablo 6 verilmiştir. Bu analizde üç değişkenin KFO/KKE değişkenini yordadığı saptanmıştır. Buna

göre KFO alt boyutunun %31'i uyumluluk, %9'u duygusal dengesizlik ve %1'i sorumluluk boyutları (toplam %41) tarafından açıklanmaktadır ($F_{(3,427)}=100,56$; $p < 0,000$).

Tablo 6. KFO/KKE'nin Yordanmasına İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH	β	t	p	R	R2	F
Sabit	9,01	1,25		7,16	0,000			
Uyumluluk	,49	,03	,56	14,05	0,000	,56	,31	197,58
Sabit	17,10	1,55		11,00	0,000			
Uyumluluk	,39	,03	,44	11,17	0,000	,63	,40	144,68
Duygu. Den.	-,20	,03	-,32	-7,95	0,000			
Sabit	14,98	1,73		8,65	0,000			
Uyumluluk	,36	,04	,41	9,73	0,000	,64	,41	100,56
Duygu. Den	-,18	,02	-,29	-6,98	0,000			
Sorumluluk	,09	,03	,11	2,72	0,007			

Yeniliklere Açıklık: Gerçekleştirilen ÇRA sonuçlarına göre standardize edilmiş regresyon katsayıları incelendiğinde deneyimlere açıklık ($\beta = 0,31$; $p < 0,0001$), dışa dönüklük ($\beta = 0,28$; $p < 0,0001$), uyumluluk ($\beta = 0,15$; $p < ,001$), duygusal dengesizlik ($\beta = 0,19$ $p < 03$), YA alt boyutunu anlamlı ölçüde yordadıkları belirlenmiştir ($F_{(5, 425)} = 30,69$, $p < 0,0001$). Bu kişilik boyutlarının YA alt boyutunu yordayıcılıklarını belirleyebilmek amacıyla ARA gerçekleştirilmiş ve sonuçları Tablo 7'de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre YA alt boyutunun %17'si deneyimlere açıklık, %7'si dışa dönüklük, % 1'i uyumluluk ve % 1'i duygusal dengesizlik boyutları (Toplam %26) tarafından açıklanmaktadır ($F_{(4,426)} = 38,38$; $p < 0,000$).

Tablo 7. YA'nın Yordanmasına İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH	β	t	p	R	R2	F
Sabit	8,46	,46		18,41	0,000			
Den.Açık	,11	,01	,41	9,26	0,000	,41	,17	87,77
Sabit	7,43	,46		15,94	0,000			
Den. Açık	,08	,01	,31	689	0,000	,49	,24	68,75
Dışadönük	,07	,01	,29	658	0,000			
Sabit	6,21	,65		9,851	0,000			
Den. Açık.	,08	,01	,30	6,83	0,000			

Dışadönük	,07	,01	,26	5,73	0,000	,50	,25	48,80
Uyumluluk.	,04	,02	,11	2,64	0,009			
Sabit	5,00	,82		6,06	0,000			
Den. Açık.	,08	,01	,31	6,95	0,000			
Dışadönük	,72	,01	,28	6,04	0,000	,51	,26	38,38
Uyumluluk	,05	,02	,15	3,26	0,001			
Duygu. Den	,03	,01	,11	2,38	0,02			

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, kişiliğin, psikolojik danışman adaylarında mesleğe ilişkin kişisel eğilimi yordayıp yordamadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Elde edilen sonuçlara göre FS, uyumluluk, deneyimlere açıklık, sorumluluk; KİÖ, sorumluluk, duygusal denge, deneyimlere açıklık, uyumluluk; İYÖ, uyumluluk, sorumluluk, dışadönüklük, deneyimlere açıklık; YKOT, dışadönüklük, sorumluluk, deneyimlere açıklık, uyumluluk, duygusal denge; KFO, uyumluluk, duygusal denge, sorumluluk ve YA ise deneyimlere açıklık, dışadönüklük, uyumluluk, duygusal denge kişilik boyutları tarafından yordanmaktadır.

Kişisel eğilimlerin, ayırıcı kişilik özelliklerinin davranışa dönüşmesi eğilimleri (Tellegen, 1991), bireylerin engellerle karşılaştıklarında ortaya çıkan niyetlenilmiş eylemleri (Sockett, 2009) olarak ele alındıkları dikkate alındığında BBM'ndeki boyutların MİKEDÖ'de yer alan boyutların davranışlara dönüşmesi olasılığını yorduyor görünmektedir. Bu çalışmanın bu yanıyla kişilik, ayırıcı kişilik özellikleri ve kişilik eğilimi kavramları arasındaki ilişkileri göstermesi nedeniyle alanyazına katkı getirebileceği düşünülmektedir. Ayrıca Türkiye'de bu iki kavramı birlikte alan bir çalışmanın olmaması bu çalışmanın o konudaki açığı kapatmaya yarabilir. Bulgulara genel olarak bakıldığında uyumluluk kişilik boyutunun, MİKE'lerle ilgili üç alt boyutun en güçlü yordayıcısı olduğu ve diğer üç alt boyutun açıklanmasında da yer aldığı görülmektedir. Bu durumda uyumluluk kişilik boyutu, psikolojik danışman adaylarının MİKE'lerini yordamada daha belirgin bir rol oynuyor görünmektedir. Ayrıca tüm kişilik boyutlarınca açıklanması nedeniyle YKOT'un psikolojik danışmanlar için farklı bir önemi var gibi görünmektedir. Psikolojik danışman eğitiminde, özellikle lisansüstü öğrenci seçiminde ve değerlendirilmesinde bu özelliklere dikkat çekilmesinde fayda olabilir. Bunun yanı sıra psikolojik danışman adaylarında özellikle uyumluluk kişilik özelliği ile mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerden YKOT daha ayrıntılı olarak araştırılabilir. Lisans eğitimindeki uygulama dersleri aracılığı ile psikolojik danışman adaylarının yaşama karşı olumlu tavır geliştirmelerine yönelik özel etkinlikler düzenlenebilir.

Her araştırma gibi bu çalışmanın da sınırlılıkları bulunmaktadır. Bunlardan ilki araştırmaya dahil edilen psikolojik danışman adaylarının sadece tek ildeki devlet üniversitelerinde öğrenci olmalarıdır. Gelecek çalışmalarda farklı özelliklerdeki üniversitelerden öğrencilerin çalışmaya dahil edilmesi iyi olabilir.

KAYNAKÇA

- Abdel-Khalek, A. M. (2019). Optimism, pessimism and the Big Five personality model among Egyptian college students. *Mankind Quarterly*, 60(2), 214–230.
- Abdullahi, A. M., Orji, R., Rabi, A. M., & Kawu, A. A. (2020). Personality and subjective well-being: towards personalized persuasive interventions for health and well-being. *Online Journal of Public Health Informatics*, 12(1), 1-24.
- Ackerman, C. (2017, June 23). *Big five personality traits: The OCEAN model explained*. PositivePsychology.com. 11 Aralık 2020 tarihinde <https://positivepsychology.com/big-five-personality-theory> adresinden erişildi.
- Ackermann, K. & Ackermann, M. (2015). The Big Five in context: personality, diversity, and attitudes toward equal opportunities for immigrants in Switzerland. *Swiss Political Science Review*, 21(3), 396-418.
- Ahadi, S. A., & Rothbart, M. K. (1994). Temperament, development, and the Big Five. In C. F. Halverson, Jr., G. A. Kohnstamm, & R. P. Martin (Eds.), *The developing structure of temperament and personality from infancy to adulthood*. 189–207. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Andrei, F., Mancini, G., Trombini, E., Baldaro, B., & Russo, P.M. (2014). Testing the incremental validity of trait emotional intelligence: Evidence from an Italian sample of adolescents. *Personality and Individual Differences*, 64, 24–29.
- Arthur, W. & Graziano, W. G. (1996). The five-factor model, conscientiousness, and driving accident involvement. *Journal of Personality*. 64(3), 593-618.
- Ashton, M. C. (2013). *Individual differences and personality* (2nd ed.). New York, NY: Elsevier.
- Avey, J. B., Reichard, R. J., Luthans, F., & Mhatre, K. H. (2011). Meta-analysis of the impact of positive psychological capital on employee attitudes, behaviors, and performance. *Human Resource Development Quarterly*, 22(2), 127–152.
- Ayodele, O, K. (2013). *The influence of Big Five personality factors on lecturers – students' interpersonal relationship*. The African Symposium: An online journal of the African Educational Research Network. 11 Aralık 2020 tarihinde <https://publication.babcock.edu.ng/asset/docs/publications/EDFO/9454/3279.pdf> adresinden erişildi.
- Barrick, M.R., Mount, M.K, & Judge, T.A. (2001). Personality and performance at the beginning of the new millennium: What do we know and where do we go next? *International Journal of Selection and Assessment*, 9(1–2), 9–30.
- Bozgeyikli, H. (2017). Big Five personality traits as the predictor of teachers' organizational psychological capita. *Journal of Education and Practice*, 8(18), 125-135.
- Brislin, R. W., & Kevin, D. L. (2006). Culture, personality and people's uses of time: Key interrelationships. In M. Hersen, J. C. Thomas, and D. L. Segal (Eds.). *Comprehensive handbook of personality and psychopathology*, 44-64. New Jersey: John Wiley and Sons.

- Bulger, S., Jones, E.M., Taliaferro, A.R. & Wayda, V. (2015). If you build it, they will come (or not): going the distance in teacher candidate recruitment. *Quest*, 67(1), 73-92.
- Buss, D. M. & Craik, K.H. (1989). On the cross-cultural examination of acts and disposition. *European Journal of Personality*, 3, 19-30.
- Butrus, N. & Witenberg, R.T. (2013). Some personality predictors of tolerance to human diversity: the roles of openness, agreeableness, and empathy. *Australian Psychologist*, 48(4), 290-298.
- Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs. (2015). Professional dispositions. 1 Aralık 2019 tarihinde <http://www.cacrep.org/glossary/professional-dispositions> adresinden erişildi.
- Caprara, G. V., & Cervone, D. (2000). *Personality: Determinants, dynamics, and potentials*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Carlo, G., Okun, M. A., Knight, G. P., & de Guzman, M. T. (2005). The interplay of traits and motives on volunteering: Agreeableness, extraversion and prosocial value motivation. *Personality and Individual Differences*, 38, 1293–1305.
- Chamorro-Premuzic, T. (2007). *BPS textbooks in psychology. Personality and individual differences*. New Jersey: Blackwell Publishing.
- Chapman, B. P., Talbot, N., Tatman, A. W., & Britton, P. C. (2009). Personality traits and the working alliance in psychotherapy trainees: An organizing role for the Five Factor model? *Journal of Social and Clinical Psychology*, 28, 577-596.
- Christensen, J. K., Dickerman, C. A., & Dorn-Medeiros, C. (2018). Building a consensus of the professional dispositions of counseling students. *The Journal of Counselor Preparation and Supervision*, 11(1). 11 Aralık 2019 tarihinde <https://repository.wcsu.edu/jcps/vol11/iss1/2> adresinden erişildi.
- Correa, A., Hinsley, W. & de Zúñiga, H.G (2010). Who interacts on the Web?: The intersection of users' personality and social media use. *Computers in Human Behavior*, 26, 247–253.
- Crowe, M.L., Lynam, D.R., & Miller, J.D. (2018). Uncovering the structure of agreeableness from self-report measures. *Journal of Personality*, 86(5), 771-787.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dale, L. & Harrison, D. (2017). *How the Big Five personality traits in CPSQ increase its potential to predict academic and work outcomes A literature-based approach*. UK: Cambridge Assessment Admissions Testing.
- DeNeve, K. M., & Cooper, H. (1998). The happy personality: A meta-analysis of 137 personality traits and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 124, 197–229
- Diener, E., & Biswas-Diener, R. (2008). *Happiness: Unlocking the Mysteries of Psychological Wealth*. Malden: Blackwell Publishing.

- Dong , R. & Ni, S.G.(2020), Openness to experience, extraversion, and subjective well-being among chinese college students: the mediating role of dispositional awe. *Psychological Reports*, 123(3), 903-928.
- Duba, J. D., Paez, S. B., & Kindsvatter, A. (2010). Criteria of nonacademic characteristics used to evaluate and retain community counseling students. *Journal of Counseling and Development*, 88(2), 5-12.
- Duckworth, A. L., Weir, D., Tsukayama, E., & Kwok, D. (2012). Who does well in life? Conscientious adults excel in both objective and subjective success. *Frontiers in Psychology*, 3, Article 356.
- Eisenberg, N., Duckworth, A. L., Spinrad, T.L. & Valiente, C. (2012), Conscientiousness: Origins in childhood? *Development Psychology*, 50 (5), 1331-1349. 11 Aralık 2020 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3610789/> adresinden erişildi.
- Ellis, A. P. J., Hollenbeck, J. R., Ilgen, D. R., Porter, C., West, B. J., & Moon, H. (2003). Team learning: Collectively connecting the dots. *Journal of Applied Psychology*, 88, 821–835.
- Ferguson, E. (2004). Conscientiousness, emotional stability, perceived control and the frequency, recent, rate and years of blood donor behavior. *British Journal of Health Psychology*, 9, 293-314.
- Garner, C. M., Freeman, B. J. & Lee, L. (2016). Assessment of student dispositions: The development and psychometric properties of the Professional Disposition Competence Assessment (PDCA). *VİSTAS Online*. 11 Aralık 2020 tarihinde http://www.counseling.org/docs/defaultsource/vistas/article_5235f227f16116603abcacff0000bee5e7.pdf?sfvrsn=4 adresinden erişildi.
- Gelade, G. A. (1997). Creativity in conflict: The personality of the commercial creative. *The Journal of Genetic Psychology*, 158(1), 67-78.
- Glomb, T. M., Bhawe, D. P., Miner, A. G., & Wall, M. (2011). Doing good, feeling good: Examining the role of organizational citizenship behaviors in changing mood. *Personnel Psychology*, 64, 191–223.
- Goldberg, L.R. (1990). An alternative “description of personality”: The big-five factor structure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(6), 1216-1229.
- Graziano, W.G., Bruce, J., Sheese, B.E., & Tobin, R.M. (2007). Attraction, personality, and prejudice: Liking none of the people most of the time. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93, 565–582.
- Grohol, J.M. (2019). *The Big Five personality traits*. 11 Aralık 2020 tarihinde <https://psychcentral.com/lib/the-big-five-personality-traits/> adresinden erişildi.
- Gunther, K. C., Cohen, L. H., & Armeli, S. (1999). The role of neuroticism in daily stress and coping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 1087-1100.
- González –Gutiérrez, J.L., Moreno-Jimenez, B., Garrosa-Hernandez, E. & Pencoba-Puente, C. (2005). Personality and subjective well-being: Big Five correlates and demographic variables. *Personality and Individual Differences*, 38(7), 1561-69.

- Ha, S. E., & Kim, S. (2013). Personality and subjective well-being: Evidence from South Korea. *Social Indicators Research, 111*(1), 341–359.
- Henriques, G. (2017). Character adaptation systems theory: A new Big Five for personality and psychotherapy. *Review of General Psychology, 21*(1), 9–22.
- Howell, A. J., Dopko, R. L., Turowski, J. B., & Buro, K. (2011). The disposition to apologize. *Personality and Individual Differences, 51*, 509–514.
- Jang, K. L., McCrae, R. R., Angleitner, A., Riemann, R., & Livesley, W. J. (1998). Heritability of facet-level traits in a cross-cultural twin sample: Support for a hierarchical model of personality. *Journal of Personality and Social Psychology, 74*(6), 1556–1565.
- Jennings, L., & Skovholt, T. M. (1999). The cognitive, emotional, and relational characteristics of master therapists. *Journal of Counseling Psychology, 46*(1), 3–11.
- John, O. P., & Srivastava, S. (1999). The Big-Five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. In L. A. Pervin & O. P. John (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research (Vol. 2, 102–138)*. New York: Guilford Press.
- Johnson, D., Shertzer, B., Linden, J. E., & Stone, S. C. (1967). The relationship of counselor candidate characteristics and counselor effectiveness. *Counselor Education and Supervision, 6*, 397-304.
- Jurado, M.M.M., Perez-Fuentes, M.C., Martin, A.B.B., Marquez, M.M.S., Martinez, A.M. & Linares, J.J.G. (2018). Personality and the moderating effect of mood on a verbal aggressiveness risk factor from work activities. *Journal of Clinical Medicine, 7*(12), 525.
- Kail, R.V., & Cavanaugh, J.C. (2008). *Human development: A life-span view*. (5th edition). Belmont, CA: Wadsworth/ Cengage Learning.
- Kandler, C., Zimmermann, J., & McAdams, D. P. (2014). Core and surface characteristics for the description and theory of personality differences and development. *European Journal of Personality, 28*(3), 231–243.
- Kaplan, D. M., Tarvydas, V. M., & Gladding, S. T. (2013). 20/20: A vision for the future of counseling: The new consensus definition of counseling. 11 Aralık 2020 tarihinde <http://www.counseling.org/docs/david-kaplan's-files/consensus-definition-ofcounseling.docx?sfvrsn=2> adresinden erişildi.
- Kelly, V. A. (2011). Assessing individual student progress: Meeting multiple accreditation standards and professional gatekeeping responsibilities. *Journal of Counselor Preparation and Supervision, 3*(2), 111-122.
- Kim, H., Schimmack, U., Oishi, S. & Tsutsui, Y. (2018). Extraversion and life satisfaction: A cross-cultural examination of student and nationally representative samples *Journal of Personality, 86*(4), 604-618.
- Klockner, K. D., & Hicks, R. E. (2008). My next client: Understanding the Big Five and positive personality dispositions of those seeking psychosocial support interventions. *International Coaching Psychology Review, 3*(2), 148–163.

- Knopp, T. Y., & Smith, R. L. (2005). A brief historical context for dispositions in teacher education. In R. L. Smith, D. Skarbak, & J. R. Hurst. (Eds.) *The passion of teaching: Dispositions in the schools*, 1-14. Lanham, Maryland: Scarecrow Education.
- Korkut-Owen, F., Tuzgöl Dost, M. ve Bugay-Sökmez, A. (2018). Psikolojik danışman eğitiminde mesleğe ilişkin (profesyonel) kişisel eğilimi değerlendirme: Ölçek geliştirme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(49), 173-191.
- Kumar, N. & Bhushan, B. (2006). Can personality dimensions predict emotional intelligence and interpersonal communication? *XVI Annual Conference of the National Academy of Psychology*, Indian Institute of Technology Bombay, during December 14-16, 2006. 11 Aralık 2020 tarihinde http://www.iitg.ac.in/scifac/nachi/public_html/internet/nkumar/abs.p1.nk.htm adresinden erişildi.
- Lamers, S. M. A., Westerhof, G. J., Kovács, V., & Bohlmeijer, E. T. (2012). Differential relationships in the association of the Big Five personality traits with positive mental health and psychopathology. *Journal of Research in Personality*, 46(5), 517-524.
- Larsen, R. J., & Buss, D. M. (2005). Personality dispositions over time: Stability, change, and coherence. In *Personality psychology: Domains of knowledge about human nature* (2nd ed., 126-157). Boston: McGraw-Hill.
- Lincoln, K.D. (2008). Personality, negative interactions, and mental health. *Social Service Review*, 82(2), 223-252.
- Mao, T., Pan, W., Zhu, Y., Yang, J., Dong, Q., & Zhou, G. (2018). Self-control mediates the relationship between personality trait and impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 129, 70-75.
- Mawalim, C.O., Okada, S., Nakano, Y.I. & Unoki, M (2019). Multimodal Big Five personality trait analysis using communication skill indices and multiple discussion types dataset. *International Conference on Human-Computer Interaction HCII 2019: Social Computing and Social Media. Design, Human Behavior and Analytics*, 370-383.
- McAdams, D. P., & Pals, J. L. (2006). A new Big Five: Fundamental principles for an integrative science of personality. *American Psychologist*, 61(3), 204-217.
- McCaughan, A. M., & Hill, N. R. (2015). The gatekeeping imperative in counselor education admission protocols: The criticality of personal qualities. *International Journal for the Advancement Counselling*, 37, 28-40.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1995). Trait explanations in personality psychology. *European Journal of Personality*, 9(4), 231-252.
- McCrae, R.R., & Costa, P.T. (2006). *Personality in adulthood, a five-factor theory perspective*. (2nd Ed.), New York: Guilford Press.
- McCrae, R.R. & Costa Jr., P.T. (2008). Handbook of personality theory and research. In O.P. John, R.W. Robbins & L.A. Pervin (Eds.), *The five-factor theory of personality* (159181). New York: The Guilford Press.

- McCrae, R. R. (2009). *The five-factor model of personality traits: Consensus and controversy*. In P. J. Corr & G. Matthews (Eds.), *The Cambridge handbook of personality psychology* (148–161). United Kingdom: Cambridge University Press.
- Mischel, W., & Shoda, Y. (1995). A cognitive-affective system theory of personality: Reconceptualizing situations, dispositions, dynamics, and invariance in personality structure. *Psychological Review*, 102(2), 246–268.
- Neff, K.D., Rudea, S.S. & Kirkpatrick, K.L. (2007) Brief report An examination of self-compassion in relation to positive psychological functioning and personality traits. *Journal of Research in Personality*, 41, 908–916.
- Nysted L & Ljungberg A. (2002). Facets of private and public self-consciousness construct and discriminant validity. *European Journal of Personality*, 16(2), 143–159.
- Oda, R., Machii, W., Takagi, S., Kato, Y., Takeda, M., Kiyonari, T., et al. (2014). Personality and altruism in daily life. *Personality and Individual Differences*, 56, 206–209
- Onyekuru, B.U & Ibegbunam, J. (2015). Personality traits and socio-demographic variables as correlates of counselling effectiveness of counsellors in Enugu State, Nigeria, *Journal of Education and Practice*, 6(35), 64-70.
- Parks-Leduc, L., Feldman, G., & Bardi, A. (2015). Personality traits and personal values: A meta-analysis. *Personality and Social Psychology Review*, 19(1), 3-29.
- Patrick, C. L. (2011). Student evaluations of teaching: Effects of the Big Five personality traits, grades and the validity hypothesis. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 36(2), 239–249.
- Pavot, W., Diener, E., & Fujita, F. (1990). Extraversion and happiness. *Personality and Individual Differences*, 11, 1299-1306.
- Realo, A. & Allik, J. (1998) The Estonian Self-Consciousness Scale and its relation to the five-factor model of personality, *Journal of Personality Assessment*, 70(1), 109-124.
- Roberts, B.W., Jackson, J.J., Fayard, J.V., Edmonds, G.W., & Meints, J. (2009). Conscientiousness. In: Leary MR, Hoyle RH, eds. *Handbook of individual differences in social behavior*, 369–381. New York: Guilford Press.
- Rothbart, M., Ellis, L., Rueda, M. & Posner, M. (2004). Developing mechanisms of temperamental effortful control. *Journal of Personality*, 71, 1113-43.
- Sharpe, J. P., Martin, N. R., & Roth, K. A. (2011). Optimism and the Big Five factors of personality: Beyond neuroticism and extraversion. *Personality and Individual Differences*, 51(8), 946–951.
- Socket, H. (2009). Dispositions as virtues: The complexity of the construct. *Journal of Teacher Education*, 60(3), 291-303.
- Soto, C. J., & John, O. P. (2012). development of big five domains and facets in adulthood: Mean-level age trends and broadly versus narrowly acting mechanisms. *Journal of Personality*, 80(4), 881–914.

- Soto, C.J. (2015). Is happiness good for your personality? Concurrent and prospective relations of the Big Five with subjective well-being. *Journal of Personality*, 83(1), 45-55.
- Spurgeon, S., Gibbons, M. & Cochran, J. (2012). Creating personal dispositions for a professional counseling program. *Counseling and Values*, 57(4), 96-108.
- Stavrova, O., & Kokkoris, M. D. (2017). Struggling to be liked: The prospective effect of trait self-control on social desirability and the moderating role of agreeableness. *International Journal of Psychology*. 11 Aralık 2020 tarihinde <https://psycnet.apa.org/record/2017-30735-001> adresinden erişildi.
- Steiner, M., Allemand, M., & McCullough, M. E. (2011). Age differences in forgivingness: The role of transgression frequency and intensity. *Journal of Research in Personality*, 45(6), 670-678.
- Sümer, N. ve Sümer, H. C. (2005). *Beş faktör kişilik özellikleri ölçeği*. (Yayınlanmamış çalışma).
- Swickert, R., Abushanab, B., Bise, H., & Szer, R. (2014). Conscientiousness moderates the influence of a help-eliciting prime on prosocial behavior. *Psychology*, 5, 1954-1961.
- Tabachnick, B.G & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (Vol. 6). Boston, U.S.A.: Pearson
- Tellegen, A. (1991). Personality traits: Issues of definition, evidence, and assessment. In D. Cicchetti & W. M. Grove (Eds.), *Thinking clearly about psychology: Essays in honor of Paul E. Meehl, Vol. 1. Matters of public interest; Vol. 2. Personality and psychopathology* (p. 10-35). U.S.A.: University of Minnesota Press.
- Watson, D., Clark, L. A., & Harkness, A. R. (1994). Structures of personality and their relevance to psychopathology. *Journal of Abnormal Psychology*, 103(1), 18-31.
- Weiten, W. (2010). *Psychology themes and variations* (8th ed.). Belmont, Wadsworth, USA: Cengage Learning.
- Yamagata, S., Suzuki, A., Ando, J., Ono, Y., Kijima, N., Yoshimura, K., . . . Jang, K. (2006). Is the genetic structure of human personality universal? A cross-cultural twin study from North America, Europe, and Asia. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(6), 987-998.
- Zimmerman, B.J. (2001). Theories of self-regulated learning and academic achievement: An overview and analysis. In B. J. Zimmerman, & D. H. Schunk (Eds.), *Self-regulated learning and academic achievement: Theoretical perspectives* (2nd ed. 1-37). Mahwah, N.J., USA: Lawrence Erlbaum Associates.